

104), degut no sé a quina contaminació car dubto molt que pugui ser la del nom d'ocells com el ll. *alau-da* 'alosa' o dels cast. *alcaudón* o *águila caudal*.

DERIV.: *Llatinada*; *llatinòrum*; *llatinot*. *Llatinat*. *Llatinitat*. *Llatinitzar*.

Llatge, herba ~, 'espècie d'estepa negra' en el Maestrat, alteració d'*abellatge* (a Traiguera, 1961), *ABELLA* *Llatissó*, V. *Iletsó* (LLET) *Llató*, V. *llata*; 'porc' a Ribagorça (Jusseu, 1965, V. LLET) *Llatra*, *llatrera*, *llatró*, V. *llata* *Llatrocini*, V. *lladre* *Llats* («al lats del pèlec se posaren», *Decam.* VII, § 10, 433.20: trad. «*lungo* al pelaghetto»), V. *lateral*

LLÀTZER, 'home infeliç, o ple de parracs o de nafres' 15 dit així per al·lusió al mendicant de l'Ev. curat per Jesús de la seva lepra. □ 1.ª doc.: 1805, Belv.

«Pobre *Llàtzer*, exp<ressió> met<afòrica>: pobre miserable; posar com un *Llàtzer*, tractar mal de paraules a algú, o embrutar-lo de fang o altra immundícia» 20 La forma que està més en ús és «estar fet un *sant Llàtzer*», que no és solament del català central perquè també la vaig sentir per a un home ple de ferides o nafres a Mallorca (Port d'Andratx, 1964). També en memòria de Sant Llàtzer s'anomena la lepra 25 mal de Sant Llàtzer.

DERIV.: *Llatzerar*, *llatzerat*, *llatzèria*, *llatzeriós*, *llatzeriar*, on hi ha convergència amb el cultisme *LACERAR*, veg. els detalls en *DCEC* (LACERAR). *Llatzeri* (DAG).

Llatzeret [1588], nom resultant de la confusió del nom del *Natzaret* bíblic amb el de *Llàtzer* aplicat als leprosos, a causa del fet que a diverses ciutats portuàries es donà el nom de *Natzaret*, com a símbol de pietat cristiana, al lloc on s'asilà o es confinà els leprosos. 35 El cas més ben constatat és el de Venècia, on (com consta per *La Storia di Venezia nella Vita Privata*, de Pompeo Molmenti, 1906, II, 63, i per fonts coetànies) la república veneciana havia convertit ja en l'any 1423 l'illa de Santa Maria di Nazaret en un lloc de confinament de romeus suspects de malaltia, i de dipòsit de mercaderies infectades de malalties contagioses; d'on vingué el nom de *Lazzareto*, que el 1576 ja s'aplicava a una segona illa destinada al mateix fi; després aquest nom apareix estès a alguna ciutat alemanya ja el 1578, 45 a França el 1611, a alguna altra d'italiana el 1632; veg. Nyrop, *Ling. et Hist. des Moeurs*, pp. 193ss.; Spitzer, *W. u. S. v.*, 201-204, i *ASNSL* cxxxvii, 225.

Aquesta història s'ha produït també en ports catalans: immediata a l'E. de Salou hi ha la platja dita *Nazaret*, 50 que vulgarment s'ha anomenat també *Llatzeret* (BCEC, 1923) i avui ho pronuncien vulgarment *Ləz-zə-rət* (1955), segurament perquè allà hi havia l'antic *llatzeret* del port de Salou; a València, vora el Grau, hi ha la barriada anomenada *Nazaret* (on hi havia 55 abans el *llatzeret* del port); a Maó anomenen *ləz-zə-rətu* una illeta a l'entrada del Port, davant Es Castell (1964); davant Alcúdia al *ləz-zə-rəto*, i em conten (1963) que ho era (mapa Mascaró 7H2); i també dins el port de Palma de Mallorca hi ha un paratge dit 60

Nazaret que el mapa Despuig (S. XVIII) anomena *Lazareto*.

LLAU i avui més generalment *ALLAU*, del ll. *LABES* f. 'caiguda, ensorrada o esllavissada de terres', 'ruïna' (derivat de *LABI* 'relliscar, escolar-se, caure'). □ 1.^a doc.: 1154.

En un llegat d'herència a Sant Serni de Tavèrnoles (Valira amunt de la Seu d'Ugell): «trado --- alaudium --- quod habeo --- apud Planum Sancti Tirsi --- alia terra in via Calvera et affrontat de duas parts in ipsas laus, de tertia in terra de Berenger» (Cart. de Tavèrnoles, ed. Jos. Soler, p. 140.8), on ha de significar 'barranquets força pendents per on baixa aigua o allau' (veg. *infra*).¹

Com a designació de la gran esllavissada de neu (francès *avalanche*, castellà *alud*, italià *lavina*, alemany *lawine*, anglès (*snow*-)slide), és avui l'expressió del català comú, però no la registrà cap dicc. fins al *DAG* (*llau*) i *Bulbena* (1905, *allau*). Prové del ll. *LABES* subst. femení, d'on la *llau*, al qual s'aglutinà la *a* de l'article (mateix procés que en *afrau*, *aglà*, *arruga*, *adous* etc.). En llatí, aquest derivat del verb *LABI* ja s'aplica a esllavissades o escaguitxades de terres: *labes terrae* en Titus Livi, *multis locis labes factae sum* en Ciceró, derivat de *labi* (passat *lapsus est*) 'relliscar', 'esmunyir-se', 'escolar-se'.

Amb Verdaguer l'*allau* de neu entrà per la porta gran en la llengua literària i comuna: parlant de la vall pallaresa d'Aneu escrivia en una narració de viatge de 1883: «Arreu era un poble que, com tants altres de les valls pirinenques, fou arrasat y esborrat per una *allau* o esllaviçada de neu; la poca gent que'n sortí viva reféu lo poble un xic més avall, en un endret més abrigat d'aquelles espantoses torrentades», *Excursions i Viatges* (O. C., ed. pop. Ill. C., VII, p. 25); «en sa gropa se'n pugen molts cristians / en seguiment de Guifre, que 'ls va aplegant; / d'aplegadices llances quan té un bon ram, / al Rosselló davalla com una *allau* / que creix ab lo que troba, tot rodolant; / quan trobe a Tallafarro, los dos germans, / de moros, si no fugen, bé 'n xafaran!», *Canigó* VIII, v. 51. Molt més rar, i secundari (cf. a la inversa *AFRAU*), és trobar-lo com a masculí: «El pànic que s'apoderà de les hosts de don Eudalt, al veure venir aquell *allau* desfet, fou gran: valga l'energia d'en Basi, que féu treballar a tothom per ajuntar el bestiar gros», *MrnVayreda* (*Sang Nova* I, § 7, p. 291).

L'àrea de veritable popularitat del mot avui coincideix amb les comarques de Ribagorça, Urgellet i Andorra, i amb els dos Pallars, però més en el Pallars Jussà i mitjà que en el Superior, almenys pel que fa al mot mateix i no els derivats;² no crec que s'usi ja ruralment a l'Est de la Serra del Cadí, i en tot cas és un mot estrany a l'ús popular de la Vall d'Aran i el Pirineu oriental. Tanmateix, en tot el sector occidental dels nostres Pirineus el terme ha tingut i té vida arrelada, i hi conserva el significat bàsic de 'despreniment de neu': a Aós (entrada d'Andorra): «hi va haver *unaláuy* o un esllufat de neu» (1959); a Espot és